

Disquisitio Mathematica
De
**CALENDARIO GRE-
GORIANO,**

Ob justas causas à Statibus Protest. Rom.
Imp. repudiato.
Nonnullisque controversijs Mathematicis.

Quam

DEO Duce, ac Præside
Viro Excellentiss. & Clarissimo,

M. CHRISTOPHORO NOTTNAGELIO,
Mathem. Superior. Profess. Publ.
Præceptore ac Promotore suo
semper colendo.

*Proponit ad diem 2. Martij
in Auditor. Major. horis matutinis.*

HENRICUS ENGENHAGEN
Lubecensis.

WITTEBERGÆ,
Typis AMBROSII ROTHII Acad. Typogr.
Anno M DC XXXVII.

ZS

1637

37

3

17

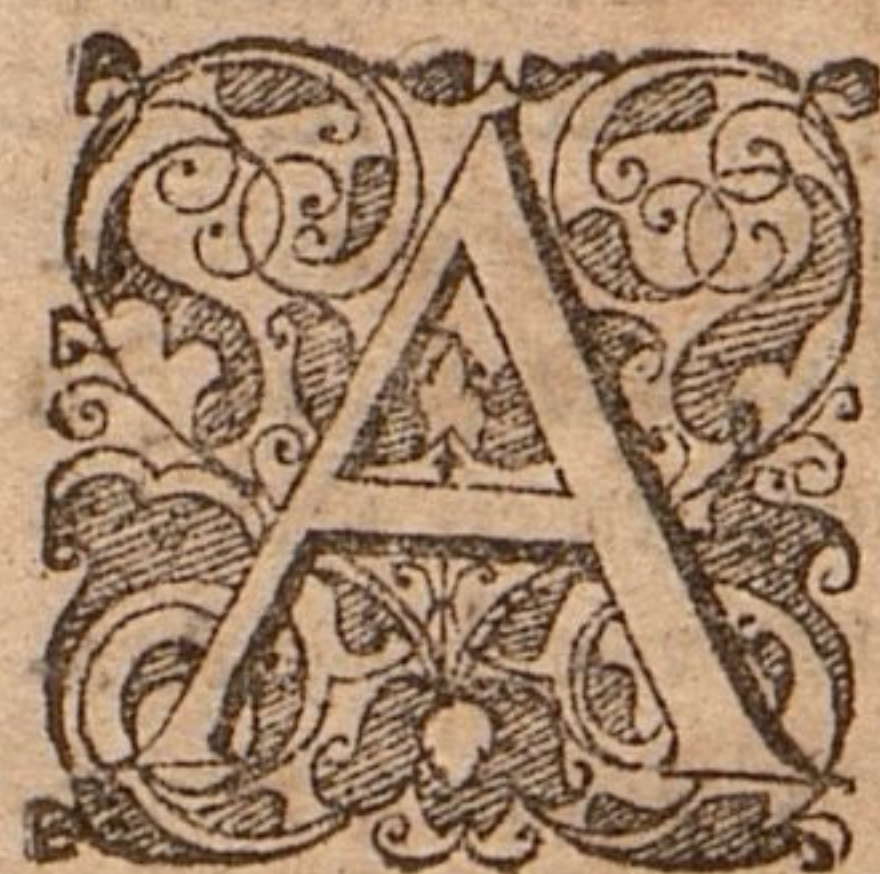

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or index of some kind. Some words are difficult to discern but may include names or titles.

Prooemium.

Antiquitatis monumenta (vid. Christ. Clav. in Proleg. comment. in element. Eucl. g. 4. fac. b.) *testantur, Magnum illum Philosophum sua Academia fores hac sententia ornasse:*

Ἄγεωμέτερος εἶδη εἰσὶν.

Nemo imperitus Geometriæ intret.

Quo sanè eloquio honestissimo Vir ille summus Geometria utilitatem in excolendis, & perpoliendis ingeniis nobis voluit ante oculos ponere. Quod, ut de Geometria verum est, ita & de cæteris Matheseos partibus summo jure poterit pronunciari. Nam tanta harum, non solum in disciplinis cæteris Philosophicis, verum etiam in ipsis superioribus Facultatibus, Medicina, Jurisprudencia, & imprimis Theologia, (vid. Ludov. de Diev. in method. Theol. Hortens. in orat. de dignitate & utilitate Mathes. Clav. d. l. p. G. 4.) sese ostendit utilitas, ut meritò teste Platone absq; illis viles esse videantur. Quo circa opera pretium esse arbitror, unam atque alteram controversiam ex Matheseos partibus examinare: Verùm, cum magna sit harum copia unicam illam præcipuè controversiam de CALENDARIO Gregoriano à Politicis, ac Mathematicis satis excussam, breviter pro ingenij tenuitate considerabimus.

APHORISMUS I.

Calendarium Romanum à variis varias sæpè commendationes sustinuit.

A :

Ἐκθεσις

Quid sit Calendarium multis exponere vix opus est, cum fermè in omnium manibus Calendaria reperiantur. Descendit hæc vox à Calendis, quæ sunt primi dies mensium, ut calendæ Februarij, Martij, &c. ac à verbo *καλέω* voco originem sumunt: siquidem primo mensium die populus convocabatur, & quæ feriæ toto mense essent futuræ, quidque in religione peragendum, significabatur, uti ex plurimis Autoribus Varro, Gyraldo, & Macrobio deducit Clarissimus *Herlicius In gründlicher Widerlegung vnd refutation des neuen Bapstischen Calenders p. 5.* Aliàs vocatur *Allmanach* vocabulo Arabico, ab Ebræa voce *אמנא* numeravit. Vid. Origan. in *Ephemerid. Part. I. p. x.* Ut autem omnes fermè Populi singularem anni formam, ita & singularem tempora disponendi rationem sibi elegerunt, quæ ut Romanorum procul dubio à doctis viris indies magis magisque correctæ, auctæ, & emendatæ fuit: ita ut longum foret hæc omnia ordine recensere. Igitur solum Calendarium Romanum quod attinet, multas omni seculo habuit emendationes. § 2.

Nam primum Romanum Calendarium dictum fuit Romulinum, à Romulo constitutum, constans diebus 300 seu mensibus 10, quorum singulus 30 dies habebat, ut ex divisione patet: Nam si 300 per 30 dividantur nihil remanebit. Additi sunt tamen deinde dies 4. ita ut totius anni summa continebat dies 304. De quo ita Clariss. *Herlicius d. I. p. 15.* ait: Romulus der erste König zu Rom / von dem die Stadt Rom erbawet ist / hat ein andere Jahrordnung angevicht / vnd das Jahr angefangen vom æquinoctio Verno, wann Tag vnd Nacht gleich sein / die 12. menses Lunares hatt er abgeschaffet / vnd 10 Civiles angeordnet / darunter Martius der erste genant: & paulo post, vnd hat sich an den Schalt Jahr richers gelehret / damit solch sein Jahr mit dem Egyptischen ein gewisse proportion vnd abtheilung hette / 300. Tage waren im Jahr / ein jeglicher Monat hat 30 Tage / hernacher haben die alten Römer noch 4. Tag darzu gethan.

§. 3.

Successit huic Calendario Pompilianum Numæ à Rege Romanorum Numa elaboratum, qui has Romulini Calendarij incommoditates videns, duos adhuc menses addidit; Januarium scilicet & Februarium, ita ut totus annus constaret mensibus 12. Diebus verò 354, additis videlicet priori Calendario 50 diebus, ita ut integer esset annus lunaris, de qua Numæ Pompilij correctione ita Ovidius l. 1. Fastor. scribit:

*At Numa nec Janum nec avitas præterit umbras,
mensibus antiquis addidit ille duos.*

Et Titus Livius Dec. 1. lib. 1. *Omniū, inquit, primus ad cursum lunæ in 12 menses describit annum.* Additæ sunt deinde aliæ duæ correctiones: Prima ipsius Numæ, altera Decemvirorum: Verum cum hæ non tam celebres sint, nihil amplius de ijs dicemus, videat. *Gigas in Cosm. cap. 14. probl. 2. p. m. 97.*

§. 4.

Cum igitur Numa annum lunarem, solari posthabito, instituerit, non potuerunt non sequi varia incommoda atque gravissima, quæ inde magis magisque creverunt, donec tandem aliquando Administrator Romanæ Reipublicæ constitutus fuerit Julius Cæsar, non Martis solum, sed & Minervæ discipulus, qui devictis fortissimis hostibus, pacemque quodammodo restituta, commotus temporum inverso ordine (videbat n. nec æquinoctia, nec solstitia justo loco esse posita, Festa quoque plurima incommodo tempore celebrari) ad hanc curam animum suum adjunxit. Nam convocatis Clarissimis tunc temporis Mathematicis, imprimis Sosigene, & Juba, cum iis de tempore reformando consilium iniit, & quia anni lunaris incommoditas omnium oculis observabatur, solarem anni formam instituit: cujus quantitas erat 365 diernum & 6. horarum, quæ singulis quatuor annis collectæ, viginti quatuor horas, id est, unum diem conficiunt, dictum intercalarem germanis *Schaljahre* vel

A 3

Schaljahre

Schaljahr (videat. *Keckermann*. in *Astro.* p. 189.) Verum Julio Cæsare immatura morte prærepto, autores, quibus cura temporis imposita erat, hanc intercalandi rationem quamvis facilem neglexerunt, & ubi anno quarto completo, seu quinto currente, unus dies esset interserendus, illi anno 4. currente unum diem interposuere; ita ut nec hoc Julianum Calendarium ob errore omni immune fuerit, sed negligentia illorum, quibus cura temporum incumbebat, majora vitia contraxerit: quod dum Augustus anno regiminis 35. fenserit, 12 dies esse intercalatos, ubi tantum novem, essent interjiciendi (quod patet ex divisione nam si 36 anni per 4 dividantur non 12 sed 9 dies proveniunt) hoc vitium sedulo correxit: Pro quo Augusti beneficio mensis à Martio Sextilis in honorem Augusti Augustus appellatus, sicut à Martio Quintilis, in honorem Julij Julius nominatus. Hæc igitur anni forma per plurima secula permansit, donec etiam ob justo majorem anni quantitatem positam, temporis longavitate sua vitia rursus absumsit.

§. 5.

Rebus igitur sic stantibus, omni tempore DEUS talia ingenia excitavit, quæ hanc provinciam de emendatione temporum non detrectarunt. Nam anno Christi 1415. Concilium celebratum est Cōstantiæ, regnante Sigismundo Imperatore, & Johanne Pontifice Romano XXIV. vel XXIII. ubi graviter hæc quæstio fuit agitata, tum à plurimis aliis, tum præcipue à Petro de Aliaco. Rursus 1439. Romano Pontifice Eugenio IV. in Concilio Basiliensi eodẽ modo acriter de hac materia disputatum, & nisi discordia Episcoporum in modo corrigendi intervenisset, res felicem exitum attigisset. Deinceps 1476. à Pontifice Sixto IV. hoc munus assumptum, & nisi Nobilissimus Mathematicus Regiomontanus expirasset, ad finem forsân fuisset perductum. Iterum Maximilianus Imperator anno 1516. priorum vestigia secutus, missis ad plurimas Germaniæ Academiis literis à viris doctis judicium exploravit. Verum res in eo statu, in quo fuit, permansit.

§. 6. Ac-

§. 6.

Accedimus ad Concilium Tridentinum, ubi iterum hæc eura, sed absque felici successu, suscepta. Tandem igitur Gregorio XIII. Romano Pontifice nova illa forma, de qua jam potissimum agimus, introducta: Anno 1582. indictione 10, die Jovis, prima mensis Martij, Pontificatus verò Gregorij XIII. anno 10, autore Aloysio Lilio, ut patet ex Diplomate Pontificis Vid. Steph. de jurisdictione lib. 3. part. 1. cap. 3.

Causas mutati Calendarij ipse Pontifex in Diplomate jam citato exponit, & Calvisius in Elencho Calendarij Gregorijani c. 3. duas potissimum ex illo causas proponit. *Prima, quod æquinoctiū in anteriores dies promotum fuisset*: an verò propter hanc æquinoctij anticipationem dies decem ex Calendario ejiciendi, meritò cum jam citato Calvisio aliis judicandū relinquo. *Secunda erant termini paschales sede sua moti*: an verò per hanc Calendarij reformationem (deformationem dico?) Pascha cum omnibus terminis à Concilio Nicæno propositis conveniat, meritò negatur. Formam hujus Calendarij alij plurimis verbis descripserunt: breviter sic dicimus. 1. 10 dies ex Mense Octobri à quarto ad decimum quintum esse abjectos, ita ut cum numerandus esset dies 5. Octobris, numeratus fuerit 15. 2. Quatuor seculis 3. dies rejectos. 3. Novas Epactas positas. Et hæc de varia emendatione Calendarij Romani sufficiant, progredimur igitur ulterius, & quid de hac Gregorij Calendarij correctione judicandum sit exponemus.

APHORISMUS II.

Calendarium Gregorianum seu Lilianum ob justas causas Mathematicas à Statibus Protestantium Rom. Imp. repudiatum.

ἐν τῷ §. 1.

Si hujus Aphorismi probationes omnes in medium essent proferendi, quantum excresceret hæc probatio! ita ut non tantum disputatio, sed totum systema esset conscribendum;

dam; Brevibus igitur nos absolvemus, & accuratiora doctorum Virorum contra hoc Calendarium scripta in fine hujus Aphorismi annotabimus. Non possum autem hic silentio praterire illam contradictionem Papisticam, quæ de hujus Calendarij perfectione occurrit. Nam Gregorius XIII. in Diplomate suo satis hisce prægnantibus verbis hoc suum Calendarium describit: Aliatus, inquit, est nobis liber à dilecto Filio Antonio Lilio artium & Medicinæ Doctore, quem quondam Aloysius ejus germanus frater conscripserat, in quo per novum quendam Epactarum Cyclum ab eo excogitatum, & ad certam ipsius aurei numeri normam directum, atque ad quamecunque anni solaris magnitudinem accommodatum. OMNIA QUÆ IN CALENDARIO COLLAPSA SUNT CONSTANTI RATIONE, ET SECULIS OMNIBUS DURATURA SIC RESTITUI POSSE OSTENDIT, UT CALENDARIUM IPSUM NULLI UNQUAM MUTATIONI IN POSTERUM EXPOSITUM ESSE VIDEATUR. Haftenus Pontifex.

§. 2.

Nos verò sic argumentamur:

Quicumq; ipsi agnoscunt multos esse in hoc Calendario errores, illi non perfectum, & nullis mutationibus obnoxium Calendarium proponunt:

Sed Pontificij ipsi agnoscunt multos esse in hoc Calendario errores. Ergo non perfectum & nullis mutationibus obnoxium Calendarium proponunt.

Majorem sic probamus, quia *perfectum est illud, cui nihil deest ad suam, quæ ei debeat integritatem.* (videatur Scharfius in Theol. Transcend. disp. 18. pag. 959.) Jam vero Calendarium hoc non est tale. Ergo. Minorem confirmamus testimonijs ipsorum Pontificiorum: (1) Ipsi *Johannis Maria de Tholosanis*, qui libro de emendatione Calendarij ad concilium Tridentinum scripto cap. 3. sic ait: *modus ille difficilis est, & gignit perturbationem magnam & dissidium in Ecclesia.* 2. *Johannis Antonij Magini*, qui fatetur Gregorij Pontificis

ificis correctores anno 1598 in Paschate celebrando errasse.
3. Johan. Rasch Viennensis aperte pronunciantis, in libro, quem
de hac materia 1586 publicæ luci commisit, Epactas non esse
legitimas, sed sæpe errasse. 4. | Doctoris Johannis Latosa hanc
ipsam correctionem Gregorianam contra Clavium refutan-
tis: Et quid opus est, plura adducere testimonia, ipse, qui se
primarium Autorem vocat, Clavius in defensione Antonij Pos-
sevini contra Mæstlinum sic ait: *Si Calendarium Gregoria-
num denuo oppugnare vis, atq; evertere, demonstrandum tibi erit,
in eo alios errores præter 4. reperiri: & Herlicius p. 86. ex eo
adducit hoc testimonium. Cyclum lunarem esse imperfectum,
ac ideo Pascha interdum luna 14. celebrari ab Ecclesia, & alio in
loco, æquationem anni Solaris non firmam esse factam, confi-
tetur. Cum igitur ipsos Pontificios hujus Calendarij imper-
fectionis confessores habeamus, quid opus est pluribus, atta-
men ex abundantia quasdam rationes Mathematicas produ-
cemus.*

§. 3.

Sit igitur Argumentum 1.

*Quodcumq; Calendarium ex tabulis motui cælesti exacte
non respondentibus compositum est, illud Calendarium
merito rejicitur.*

Sed Calendarium Gregorianum est tale. Ergo.

Majoris consequentia firma: nam si fundamentum su-
per quod ædificium extruitur labile est, quid de ipso ædificio
dicemus?

Minorem (videlicet *Calendarium Gregorianum ex tabu-
lis motui cælesti exacte non respondentibus compositum esse,*) sic
cõfirmat Tobias Mollerus in der gründlichen Wiederlegung des
Neuen Calenders/ an alle Potentaten des heiligen Römischen
Reichs: *Es ist aber nunmehr hierauff zu erst diese ihre vber-
schickte restitution deshalb ungründet / vnkräftig / vnd
dazu ganz schädlich / das die Canones motuum, darinnen ganz
nicht betrachtet / vnd dennoch weder neue constituirte tabulas
Astronomicas, noch neue corrigirte Ephemerides dargelegt / oder*
B zu vorn

zu vorn zu sehen übergeben. Sic & Mæstlinus in altero examine hujus Calendarij pag. 4. ait: Hic mox omnium primo queritur, ex quibus tabulis astronomicis novi Calendarij reformatio prodierit? Ipsa enim sola sunt fundamentum ejus. At eas ipsas oportet perfectissimas esse, & cum caelo exquisitissime congruentes, quandoquidem ex iis confectum est CALENDARIUM PERPETUUM, AC OMNIBUS SECULIS duraturum, ut Pontifex ait. Ad hoc respondeo: Autorem usum fuisse Tabulis Prutenicis, (quod hinc inde fatetur) Nam ipsum nullas novas motuum tabulas, ex recentissimis propriis observationibus fideliter extructas, quibus veterum tabularum imperfectio resciceretur, ad manus habuisse, evidentissime tam suo, quam aliorum alio silentio demonstratur. Idem confitentur Herlicius & Calvisius.

§ 4.

Secunda ratio hæc est, quod dies 10 illegitimè ex Calendario exempti sint: idque sic demonstro, leges hujus Calendarij requirunt, ut spatio 400 annorum 3. dies negligantur. Qua lege præsupposita sic argumentor:

Si singulis quatuor seculis tantum 3 dies sunt eximendi, sequitur spatio 12 seculorum non decem, sed novem esse eximendos. Sed singulis quatuor seculis ex confessione pontificiorum &c. Ergo.

Majoris consequentia consistit in illa regula proportionum, ut se habent 4 ad 12. sic 3 ad 9. vel dilucidius cum Calvisio sic propono: Fac Calendarij hujus formam statim à Concilio Nicæno adhibitam fuisse, quod celebratum est anno 325. tunc in anno 400 dies non fuisset exemptus. Ergo 500. 1. dies. 600. 2. dies. 700. 3. d. 800. 0. d. 900. 4. d. 1000. 5. d. 1100. 6. d. 1200. 0. d. 1300. 7. d. 1400. 8. d. 1500. 9. 1600. 0. ut ex tabella subjecta apparet.

Anno Christi	400	500	600	700	800	900
Dies Excep.	0	1	2	3	0	4
	1000	1100	1200	1300	1400	1500
	5	6	0	7	8	9

Hocine

Hoc igitur Calendarium quis perfectum arbitrabitur, quod in antecedentia tempora deduci non potest.

§. 3.

Tertia ratio hæc est, quod in hoc Calendario detur intricata ratio inveniendi Literam Dominicalem. Quid sit Litera Dominicalis alias notum est, jam de modo inveniendi hic quaeritur. Si juxta Calendarium Julianum esset procedendum, litera dominicalis facile reperiri posset, hoc videlicet modo, requiritur enim tantum cognitio quantitatis Cycli Solaris, (*Cyclus autem Solaris nihil aliud est, quam periodica resolutio 28 annorum, quibus omnium literarum Dominicalium varietas absolvitur*) quæ hoc modo invenitur. Primò addatur anno à Christi nativitate novenarius: Secundò summa collecta per integrum Cyclum, id est, 28 annos dividatur, residuum indicabit numerum Cycli, quo cognito ex tabella adjecta, facile Litera Dominicalis invenitur. Exempli gratia, si quis scire vellet anno 1611. quæ fuisset Litera Dominicalis, ille quaerat Cyclum Solarem hoc modo, annis videlicet 1611. addat 9. & fiet 1620, hunc numerum, dividat per 28 & residuum erit 24.

2
 3 8
 6 2 4
 2 6 2 0 (57)
 2 8 8
 2

Cum hoc numero ingredi se sequentem tabellam, & invenes Literam Dominicalem F.

<i>Num. Cy.</i>	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
<i>cli Sol:</i>														
<i>Lit. Dom.</i>	G			B				D				F		
	F	E	D	C	A	G	F	E	C	B	A	G	E	D
<i>Num. Cy.</i>	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
<i>cli Sol:</i>														
<i>Lit. Dom.</i>			A					C				E		
	C	B	G	F	E	D	B	A	G	F	D	C	B	A

[Faint handwritten notes in brown ink, partially obscured by a large stain.]

Videt igitur quilibet, hanc rationem inveniendi literam Dominicalem esse facilimam. Contra in Calendario Gregoriano longe difficilior ratio est: nam licet ibi retineatur Cycclus solaris, tamē una tabella, ex qua litera dominicalis desumitur retineri non potest, sed singulis centurijs novas literas dominicales excogitarunt, in quibus explicandis, & describendis ipse Clavius multum temporis & chartæ consumsit. Sed nostrum non est ea latius explicare. Videatur Calvisius p. G.

S. 6.

Quarta ratio hæc est, quod æquinoctium numerent, non juxta motum verum, sed juxta modum medium, de quo tamen quid sentiendum sit, Mæstlinus pag. 16. his verbis explicat: Non minus ridiculum est, quod Calendarij hujus autores, quos Mathematicos esse convenit, motum seu anticipationem æquinoctij Veri, non aliter, quam ut motum medium computant. Hoc ergo cum Autores Calendarij non penderint, prostituunt se egregie deridendos, quod in ijs hallucinantur, quæ cuivis ex Astronomiæ tyronibus nota esse convenit. Non dicam jam quod AEquinoctium sit illegitimè ad 21. diem Martij reductum, cum tempore Concilij Nicæni (quod tamen sequuntur) 20 die fuerit. Non dicam quod correctio à tempore Synodi Nicæni sumpta, ubi tamen à Christi Nativitate inchoanda fuisset.

S. 7.

Quinta ratio hæc est, quod in Paschate celebrando sæpissimè erret, & in regulas Concilij Nicæni de Paschate celebrando sæpissimè incurrat. Notum enim est, eos sæpe celebrasse Pascha cum Hæreticis Quarta decimânis, imò cum ipsis Judæis, ut anno 1609 1622. & in alijs annis quam plurimis, ut deducit Calvisius cap. 19. Et quis potest omnia vitia detegere, quæ hic occurrunt. consulatur Herlicius, Calvisius, Mæstlinus, Mollerus, Abrahamus Kockenbach in expositione Calendarij Gregoriani, Clariss. Erasmus Schmidt Præceptor meus honorandus in Oratione 1629. hic publicè de hac materia habita, Buntingus in Thesibus suis de Anni Juliani elegantia, & Calendarij Gregoriani inconvenientia, quæ citantur ab Herlicio, in sæpe nominato Tractatu pag. 81.

APHO.

Not. facta fuerunt
in p[ro]p[ri]a p[ar]te
branda cap.
cum Gallo XI. may.
vob. 20 1609.
Septem. 15. d. 12 April.
1611. *[illegible]*
Romæ *[illegible]*

APHORISMUS III.

Calendarium Gregorianum seu Lillianum ob iustas causas politicas à Statibus Protestantium Romani Imperij fuit repudiatum.

enferis S. I.

Plurimas possem adducere causas & rationes recusati Calendarij Gregoriani, sed paucas tantum proferam: Prima causa est PERSONÆ CONSTITUENTIS INHABILITAS. Quisnam sit autor Calendarij hujus notum, videlicet Pontifex Romanus magnus ille Antichristus, qui eam sibi arrogat potestatem, quam nec jure divino, nec jure humano solidè confirmare potest, illis titulis vult decorari qui nulli in his terris mortalium competunt. Nam in Concilio Romano acclamarunt Julio Papæ: *Tu es omnia, & supra omnia, omnis potestas tibi data est in caelo & in terra. & alius de Papa sic scribit: Papa attributa est omnis potestas in regno Christi, Papa Rex Regum, & Princeps omnium: videatur Reinking. de Regim. Secul. & Eccles. Lib. 1. Class. 2. cap. 3. Meisner. in disp. de Regim. Ecclesiasti. Schol. Acad. p. 263. 264. Willettus contr. quarta de Pontifice Romano à pag. 140. ad 159 & alij.* Cum igitur Calendarium hoc ab eo constitutum sit, qui quidem magnam potestatem sibi vendicat, sed jure hanc de tempore corrigendo absque cæterorum Imp. membrorum consensu non habet, meritò & Status Imperij Calendarium accipere recusarunt. Cognovit hoc Landgravius Hassie dum in Epistola quadam ad Palat. & Sax. Electores sic scribit. *Dann das man solte dem Babst die Macht wiedergeben / seines gefallens die Festage in Ecclesia zu verendern / were viel / und demnach wol zu caviren, das man sich nicht per directum aut indirectum / weil des Werck ex mandato Papæ herfleust / der Bâbtslichen Gewalt hiedurch wiederum subjeiren / zu dem auch authoritas Imperij alle wohl hierunter in acht zu haben.* Hinc August. *Septemvir in Augustanis comitiis referente Thuanolib. 76. p. 122. col. 2. lit. (a) (b) de promulgatione hujus Calendarij.*

Calendarij ita loquitur: in hoc negotio Caesaris, & Sacri Imperij auctoritatem & existimationem verti, quam cum indies Pontifex dolis ac machinis convellere nitatur, non committendum esse, ut ipsi rem ad ejus dignitatem atq; adeo majestatem tantopere pertinentem neglexisse videantur. Et paulo post. Cavendum igitur ne Calendarij, quod correctione indigere minimè inficias eat, emendandi pretextu novam & inusitatam Pontifici in Imperij majestatem, ac Casarem ipsum, juris dictionem & mandandi potestatem tribuant, praesertim, cum in consulto Casare, & non requisito Imperij principum & ordinum consensu res tanta à Pontifice suscepta sit.

§. 2.

Secunda causa fuit MODUS PROMULGANDI ILLEGITIMUS: ut enim ea quæ ad plures spectant, plurimorum consensum requirunt; ita & hoc Calendarium. Cum consensu totius Imperij proponendum fuisset. Verùm cum hoc non factum sit, rectè fecerunt Protestantes, dum id tanquam illegitimo modo promulgatum detrectârunt. Quod verò hoc opus cum consensu membrorum Romani Imperij non aggressum fuerit, probo, tum ex testimonio Augusti Electoris Saxonix, qui referente Thvano loco citato, ita loquitur: Praesertim cum in consulto Casaro & non requisito Imperij principum, & ordinum consensu res tanta à Pontifice suscepta sit, tum ex Epistola quadam Doct. Gail/citante Reinking/ita loquentis: Wenn man eine durchausgehende gleichheit allenthalben im Reich anrichten wolte / muß solches mit vorwissen vnd verwiligung der Kayser: Majestät vnd Städte geschehen/ indeq; in Camera conclusum, das der alte Calender in außbringung der processen soll gebraucht werden. Huc etiã alludere videtur Clariss. Schmidt Præceptor meus honorandus in sua sæpius allegata Oratione ita dicens: Deterruit eos modus promulgandi, Pontifex enim hanc emendationis rationem non expendendam prius, & deliberandam Statibus Imperij omnibus, imò ne præcipuis quidem proposuit, sed statim ad comitia & quidem jam exantia, digressus jam Protestantium pleriq;, per Cardinalem Madrucium Episcopum Tridentinum, Augustam Vindelicorum ipsi

Impe-

*Imperatori Rudolpho II. per mandatum servandam, & aliis in-
jurgendam praecepit. Nec curamus hic Clavium, qui in libris
suis de Calendario hinc inde protestatur, consultis per literas
totius orbis Christianis principibus rem susceptam, & à plu-
rimis & praecipuis Principibus magno applausu approbatam,
sed respondem. cum Herlicio p. 119. Er nenne mir die Univerſite-
ten in Deutschland/ Er nenne mir die fürnehmſten Theologos
vnd Mathematicos in Deutschland / mir welchen der Babſt
hervon communicirt vnd conferirt habe. & pag. 120. Ob er
Welschland/ Frankreich/ Spanien / allein ſo tituliret (totius
orbis Christianos Principes) kan ich nicht wiſſen/ das Deutsche
Reich gehöret ja auch dazu/ &c.*

§. 2.

*Præterea Pontifex etiam in eo erravit, dum q. pro autoritate
Statibus Imperij imperat & mandat, ut recipiant, imò refractariis
indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apo-
stolorum minatur, patet hoc ex ipſo Diplomate Pontificio ex
plurimis locis §. tollimus ita ait: Volumus, ut omnes Ecclesia-
rum Praesides novum Calendarium introducant, & eo ſolo utan-
tur, & deinceps, pro data nobis à Domino autoritate manda-
mus Statibus imperij, ut noſtrum hoc Calendarium ipſi ſuſcipi-
ant, & à cunctis ſibi ſubjectis populis religioſè ſuſcipiendum, in-
violatèq; observandum curent, & in fine: nulli hominum licitura
ſit, hanc paginam noſtram infringere vel ei auſu temerario con-
trahere. Huc ſpectat iudicium illud Doctoris Oſtandri in Be-
dencken von den Babiſtiſchen Calender pag. 42. Dieſer Gre-
gorianischer Calender kömpt nicht von Römischen Keyſer vnd
Ständen des Reichs her / ſondern er kömpt her vom Babſt/
der hat ihn vnter ſeinen Drahmen publiciret, vnd wil ihn der
Chriſtenheit auffdringen. & deinceps: Darumb wann wir
gleich ſonſten dieſen Calender vor gut hieltent/ jedoch wann vns
ihn der Babſt auffdringen wil/ ſollen wir ihn hinwerffen.*

§. 4.

*Tertia causa fuit intentio Romani Pontificis. Non enim
hac ſua conſtitutione Eccleſiæ & Romani Imperij commo-
dum quaſivit, non ut tempus emendaret, ſed (i.) ut hoc modo
paulatinè*

*paulatim Romani Imperij potestatem diminueret, ad suamq; ju-
 dictionem traheret. (2.) Ut sibi falso attributam potentiam,
 & primatum confirmaret, ut hanc intentionem Pontificis Ro-
 mani exprimit Heerbrand. in disp. de hac Materia Theol. 152.
 Subdole per cuniculos quasi Romanus Pontifex irrepere, regniq; sui
 pomeria proferre conatur, potestatem sibi arrogans mandandi,
 cujus statuta sint agnosenda ab omnibus. Quicumq; ergo Calen-
darium ipsius suscipiunt, illi eum pro suo Domino agnoscere
videntur, & paulò post, Prælidium, hoc est, quo tentare ani-
mos Germanorum fraudulentè instituit, num ad pristinam
servitutem eos retrahere posset. His igitur tanquam primarijs
 causis politicis à personæ constituentis inhabilitate, & inten-
 tione, nec non promulgandi modo illegitimo desumptis con-
 cludimus, Calendarium hoc legitimè fuisse rejectum. Vide
 præter citatos Reinsing, Heerbrand. D. Lucam Osiandrum.
 Syring de Pace Religionis. concl. 32. Crani. de pace Religio-
 nis part. 1. prob. 6. Limn. de jut. publ. l. 1. cap. 13. num. 57.
 Stephan. de jurisd. l. 3 part. 1. c. 3. n. 42.*

Controversiæ.

1. Numerus non est quantitas continua. Contra Ste-
winum l 2. def. 2. Arich. Gall.
2. Galaxia non est meteoron, ut Aristoteles, non com-
pages duorum Hemispheriorum, ut Theophrastus voluit,
sed congeries minutissimarum stellarum.
3. Orbes & circuli realiter in cælo non existunt.
4. Hypotheses Tyconicæ Ptolemaicis & Copernicæ
merito præferuntur.
5. Ut non fuit stella naturalis, quæ magis apparuit:
ita nec naturalis fuit Eclypsis, tempore mortis Christi con-
tingens.
6. Macule in luna non à representatione montium
oriuntur, sed aliam causam agnoscunt.

FINIS.

Wittenberg, Diss., 1634-39

ULB Halle 3
005 151 511

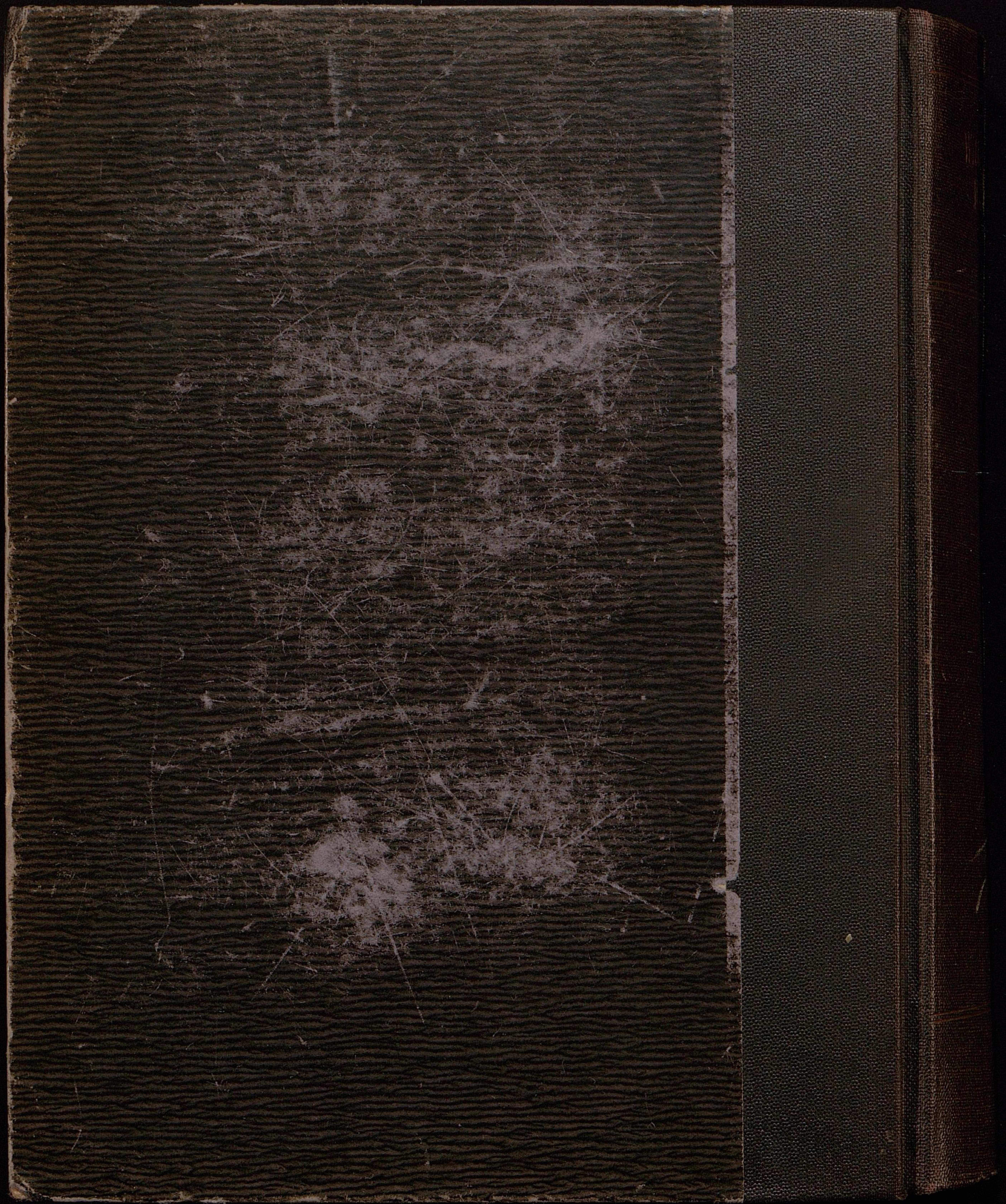

TA → OL

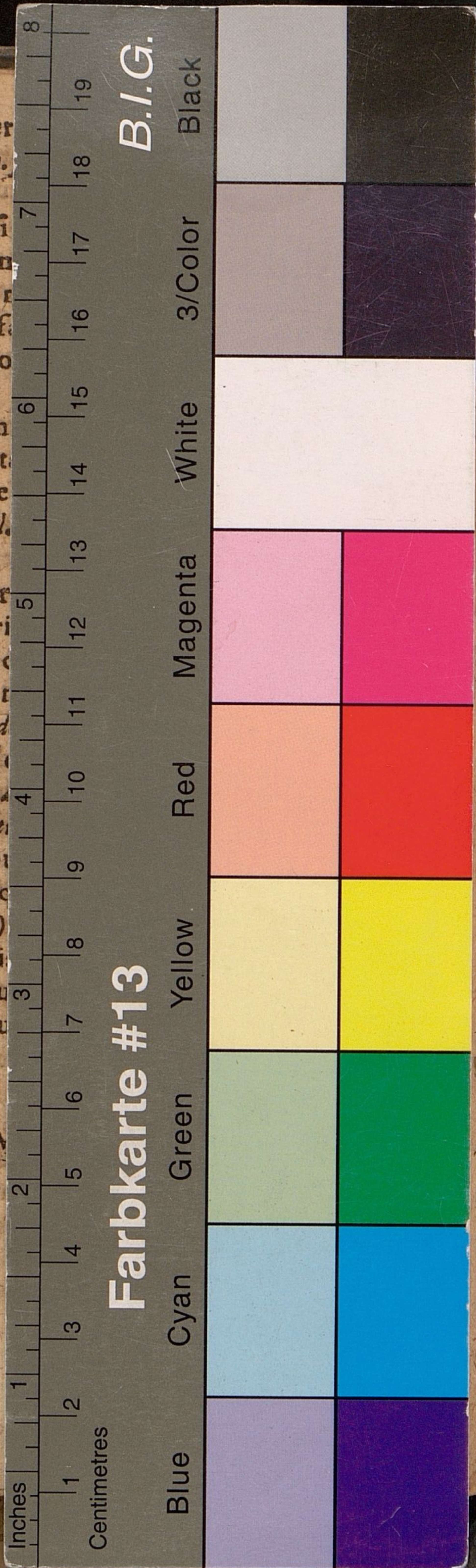
VDA 7

Disquisitio Mathematica.
De
**CALENDARIO GRE-
GORIANO,**

Ob justas causas à Statibus Protest. Rom.
Imp. repudiato.
Nonnullisque controversijs Mathematicis.

Quam

DEO Duce, ac Præside,

Viro Excellentiss. & Clarissimo,

M. CHRISTOPHORO NOTTNAGELIO,
Mathem. Superior. Profess. Publ.
Præceptore ac Promotore suo
semper colendo.

Proponit ad diem 2. Martij

in Auditor. Major. horis matutinis.

HENRICUS ENGENHAGEN
Lubecensis.

WITTEBERGÆ,

Typis AMBROSII ROTHII Acad. Typogr.
Anno M DC XXXVII.

ZS

1637 3
17

